List 1. **NOVICE** Tečaj XXXII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2. gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 7. januarija 1874.

Obseg: Nekoliko o pomnožitvi vinske trte. — Kedaj je bolje krave molsti? — Gospodarske novice. — Kozé, kozíce ali osepnice. — Modri izreki. — Avstrija še zmirom na cedilu. — Politični petelini. — Narodno blago. — Deželni zbori. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Nekoliko o pomnožitvi vinske trte. *)

Ako hočemo o pravilni pomnožitvi vinske trte s pomočjo njenega lesa govoriti, prašati se moramo pred vsem: od katerih trt nam je les jemati in se kovči rezati.

No, sorte ne moremo tukaj v poštev jemati. Vsaj ona je reč posamesnih namenov, ampak le stan lesá. Gledé stanú lesá veljá pa vedno za neovrgljivo pravilo to, da se smejo le od tistih trt kovči jemati, katerih mladike so popolnoma dozorele, so zdrave in trdne. Od premladih trt se toraj ne smejo kovči rezati, kajti one navadno imajo veliko zrklo — naslednek hitre puhle rašče — to je pa krivo, da so kaj krhkega, tako rekoč surovega lesa; to pa stori, da se iz teh izgojene trte nikdar tako dobro ne sponašajo, kakor pa one, katerih kovči so na starejših trtah rastle.

Pa tudi lesá bolnih ali od toče poškodovanih trt ni jemati, kajti iz prvih izrastle trte ostanejo vedno slabotne — kar skušnja žalibog preveč spričuje — one druzih se pa nič kaj prav ne vkoreničijo, zlomijo se pa tudi kaj rade, kar jih še celó za bilfanje nespodobne storí.

Drugo čez vse važno vprašanje je to: kateri les nam je vzeti? — Na trti razločujemo les različne starosti in po tej gotovo tudi gledé na pomnožitev različne vrednosti.

Kar se izvolitve lesa tiče, najdemo po posamesnih vinorejskih deželah in krajih zeló ne enake navade. Tako jemljejo v nekaterih izključljivo le enoletni les — toraj mladike ali rozge — kateremu le za spoznanje starejšega dveletnega lesa tako rekoč le en prstan na spodnjem koncu puščajo. Drugod puščajo enoletnim kovčem že več starejšega lesa, tri do štiri palce dolg košček, kateremu v Vipavi pêta pravijo. Zopet drugod upotrebuje se les, katerega ena polovica je stara, dve- ali še večletna, druga pa enoletna; da! najdejo se še celó kraji, v katerih se kovčem le za spoznanje mladega lesa pušča — mladike treh do štirih očes — ves ostali je pa dve- ali celó večletni.

Nastane toraj vprašanje: katera med vsemi temi navadami je prava? — Odgovorili bi lahko koj ter rekli: ta, a nobena druga. Tega pa ne storimo, kajti nihče ni dolžan kako skušnjo koj na prvi mah verovati, marveč treba je, popred po vzrokih prašati, zakaj se to ali uno trdi, in v dokazih prepričanja iskati. Dokazati pa, da je šega, katero bodemo za pravo trdili ter priporočali, v stanu smo le po tej poti, da se popred še nekoliko okoli ozremo ter pozvemo, kaj nas v tej zadevi narava sama, to je, njene popolnoma določene postave o rašči, o moči življenja učijo, — kaj nam one — velevajo.

Pogledimo toraj v naravo, in opazujemo močno, pri potoku rastečo robido, nad katero se je nekoliko brežine odtrgalo, ter jo ozemljalo. Odkopljimo jo in poglejmo, kako se je ozemljano njeno staro deblo v teku leta predrugačilo. Najdli bodemo sicer, da je rumeno postalo, korenik pa le za spoznanje, ali pa celó čisto nič zagnalo; med tem ko so njegove mladike, katerim ni priložnost dana bila, se po kakem grmovji ali drevji pospeti, na končeh, s katerimi so zemljo dosegle, krepko vkoreničene.

Od vode izrita, ter v znos prevržena vrba ali topola krepko ozeleni, da naprej raste, dasiravno so vse njene korenike v zraku, in le mlade vejice v znosu zasute, v katerem so pa krepke korenike zagnale.

Obsujmo nizko iz kutnenega ali pa murbovega debla izrastle mladike z zemljo, in našli bodemo čez leto dni vse vkoreničene, deblo pa — golo kakor pred ozemljanjem. Odkopljimo po naključbi ali pa nalašč zasuto vinsko trto, in prepričali se bodemo tudi pri tem, da so se njene mladike v primerno kratkem času kaj dobro vkoreničile, da! boljše kakor mladike vseh do zdaj navedenih rastlin; stari les ostal je pa zopet le gol.

Iz vseh teh primerov moramo toraj sklepati to, da je na rastlinah, katerih les ima to dobro lastnost, da se v zemlji — ne ločen od materne rastline — v kratkem času dobro vkoreniči, ravno mladi les tisti, kateri ima to lastnost v največi meri. (Dal. prih.)

*) Da na škodo celemu poduku, ki se nahaja slovenskim vinorejcem na korist v tem spisu, nismo pretrgali tega članka, začetega v 51. listu lanskih „Novic“, nadaljujemo ga zdaj. Vred.

Kedaj je bolje krave molsti:

ali predno se jim klaja poklada ali med tem ali po tem?

Ni vse eno, kedaj se krave molzejo: ali predno se jim klaja poklada ali med tem ali po tem.

Po skušnjah je to potrjeno.

Krave molsti (dojiti), predno se jim klaja (futer) poklada, jim najbolje tekne, pa je tudi gospodarju naj-

koristnejše. One so se namreč že dobro spočile, so prežvekovale skozi pol ali celo uro mirno, želodec je prekuhal povžito klajo, iz katere se kri in potem mleko nareja.

Med pokladanjem klaje krave molsti, ima mnogo napak. Krave so pri temu nepokojne, sèm ter tje stopajo in se ne dadó rade motiti, kakor tudi človek ima „pri kosilu“ rad mir. Tudi se neka nevošljivost kaže, če je več živine pri enih jaslih; druga drugi bi rada vzela najbolji grizek. To vse pa ni koristno za molzo in je zguba na mleku.

Koj po pokladanji klaje krave molsti, škoduje živini, pa je na škodo mleku.

Gospodarske novice.

* *C. k. ministerstvo kmetijstva* v proračunu za letošnje leto zahteva 10 milijonov in 232.040 gold., tedaj za 816.000 gold. več kakor lani. Veliki del tega denarja je namenjen podporam za povzdigo kmetijstva in gozdarstva v različnih deželah našega cesarstva.

* *Stoletetnico krompirjevo v letu 1873* so „Novice“ že oznanile lani ob pravem času. Ljudjé so nehvaležni in namesti da bi praznovali razširjenje krompirja — velikega dobrotnika človeštva — raji praznujejo „ustave“, ki so voda na mlin enega naroda in pritiskajo druge na steno. Krompir namestuje ljudem kruh in v slabih letinah žito; strahú lakote je veliko manj na svetu, kar imamo krompir. Lani, ko se je obhajala stoletnica krompirjeva, so soštevali pridelke krompirja v letu 1872 in našli so, da se ga je to leto v Evropi pridelalo okoli 10.800 milijonov vaganov (mecnov). Pač velikansk pridelek, ki potrjuje to, kar smo gori rekli na hvalo krompirju.

* *Gorivo brez dima.* Neki T. D., Angležv Londonu, je dobil pooblastilo (privilegijo) na gorivo brez dima, ki ga imenuje pyrolith. Narejeno je iz prahú lesnega in kamenega oglja, pomešanega s soličnikom ali kakim drugim njemu enakim. Ta zmes se stisne v podobo cegla in se v toploti posuší. — Ta materijal gorí brez dima; ko si ga zažgal, nimaš ž njim nobene brige več.

Poučne stvari.

Kozé, kozice ali osepnice.

Skoro celo lansko leto smo brali v časnikih, da kozé razsajajo po mnozih deželah, zdaj tù, zdaj tam. Že dolgo časa so tudi pri nas. K sreči niso tako morilne, kakor nekateri vpijejo. Da mrjó nekateri, to je res, kakor se tudi to tajiti ne dade, da za kozami tudi včasi taki zbolijo, katerim so kozé stavljene bile.

Iz jutrovih dežel, kjer je gnjezdo mnozih najhujših kužnih bolezni, so tudi kozé v Evropo se zatrosile v 12. stoletji. Od onega časa so se vdomačile tudi v naših krajih. Ker so mnogokrat kot grozna kuga se prikazale in je ljudí pomrlo na tisoče, so zdravniki dolgo dolgo iskali sredstva, kako bi obvarovali človeka, da bi se ga ne prijele koze. Na Turškem so že davno popred, ko je Angleški zdravnik Jenner nas učil kravje kozé cepiti ljudém, cepili prave koze vzlasti ženskam, da bi jih obvarovali kóz, po katerih so dobile raztrgane obraze in je tedaj njih lepota trpela. Prave kozé pa cepiti ljudém je zelo nevarno, ker se lahko zgodí, da ne ostanejo na onem mestu, kjer so cepljene bile, ampak se razširijo po celem životu in napravijo celó nevarno bolezen. Dr. Jenner je tedaj velik dobrotnik postal človeštvu, in krava po njem velika dobrotnica ljudstvu, da je učil cepiti kravje kozé otrokom, od katerih se potem materija jemlje in drugim cepi. Tako cepljenje varuje človeka, da se ne ga primejo lahko prave kozé, in če se ga tudi včasih primejo, da navadno niso hude, ker so jim cepljene moč vzele. Vendar je pa tudi to treba vedeti, da za celo življenje ne varujejo cepljene kozé človeka, kajti življenje v človeku čez nekatera leta vse premení, kostí njegove, mesó, kožo, lase itd., tako sčasoma utegne tudi zginiti tista moč cepljenih kravjih kóz, ki ga je varovala pravih kóz. Zato je dobro, da si odrašen človek v drugič dá piti kozé.

Naš namen ni tukaj o cepljenji kóz več govoriti, kakor to, da priporočamo cepljenje kóz sploh in da zdravnike, ki jih cepijo, le opomnimo na to, da si zdrave otroke zdravih starišev izberajo za take, od katerih mislijo potem druge cepiti.

Namen teh vrstic je posebno ta, ljudi opominjati, naj se kolikor moč, varujejo nalezbe kóz in da kozave bolnike neumno ne zdravijo tam, kamor ni prišel zdravnik.

Ni sicer nemogoče, da bi zdaj, ko so se kozé udomačile v naših deželah, ne zboleli za kozami tudi taki ljudje, ki niso v nobeni dotiki s kozami bili, vendar to je gotovo, da se kozé najbolj širijo po nalezbi kužnine. Zato naj beží, kdor more, da ne pride s kozavimi v dotiko, ali če ne more drugač, da je ž njimi skupaj, naj storí, kar more, da se kužnine preveč ne navzame. To pa je treba vedeti, da, kdor po natori svoji ni nagnjen v to bolezen, je tudi ne naleze. Al kdo to vé poprej!

Kozé so spuščaj na koži, ki se prikaže kakih 5 ali 7 dni potem, ko je človek kozé nalezel, in ospêjo, na zgornjem delu pričenši, v 3 dneh celi život bolj ali manj, včasih tako hudo, da človek oslepí ali ogluší. Predno se ospéjo po životu, prikažejo se s hudo vročnico mnogotera znamenja, tako, da včasih prve dni bolezni še zdravnik sam ne more povedati, ali bodo kozé ali ne. Če se kozé včasih ne morejo z lahkoma osuti po životu, nadlegujejo bolnika v možganih, da je ves iz sebe in ga božjast lomi, ali mu hudo težijo pljuča, želodec, da bljuva itd.

Izprva naznanjajo koze rdeče pikice kakor od bolh, ki se čez kake 3 dni v mazolčke izpustijo, ki čez nekoliko dni začnó gnojiti se in naposled se v hraste spremenijo, ki se naposled osušijo in odpadejo, za več časa zapustivši maroge po koži, zlasti po obrazu.

Kako pa se nalezejo kozé?

Nalezejo se koze prve dni po sapi bolnikovi; ta sapa ima nek poseben duh, enak onemu, kakor ga ima plesnjiv kruh. Če ima sapa že tak duh, zamore bolnik, če tudi se še niso prikazale osepnice po životu, že okužiti druge ljudí, ako tako bolnikovo sapo sopejo v sebe. Ko pa so se koze gnojiti začele ali da že delajo hraste, takrat pa niso več po sapi, ampak po gnojni in hrastovi kužnini nalezljive, in po tej še bolj kakor po sapi. — To naj si zapomni vsak, da se izprva vé varovati sape bolnikove, potem pa še huje kužnine, ki puhtí iz gnojnih kóz in hrast njenih. Najhuje so tako imenovane črne kozé in tudi najbolj nalezljive; namesti belkastih popkov se namreč naredijo začrneli mehurji, s smrdljivo sokrovico, da človeku ni blizo obstati. Mrtvi taki morajo se tudi zato kar brž iz hiše prenesti v mrtvašnico.

Komur ni treba, naj tedaj ne gré blizo, kjer je kozavi bolnik. Kdor pa se tega ognjiti ne more in ker je bolnikom postreči delo usmiljenosti, naj se ne vstopi bolniku tako, da bi va-nj sopil ali sopuh izpod odeje

bolnikove va-nj puhtil. V sôbi, kjer bolnik leží, se ne mudi dolgo brez potrebe.

Da pa soba, kjer bolnik leží, ni s kužnino prenapolnjena, naj se skrbí zato, da je, kolikor mogoče, zračna, nepresoparna, zato naj se okna vsak dan kaka dvakrat odpró, bolnik pa takrat pod odejo zakrije, da se ne prehladí. Tako zrak v sobi čistiti, je veliko bolje, kakor brinjev les žgati ali pokaditi jo s jesihom, vlitim na razbeljeni kamen ali železo. Čeravno obojno to ni napačno, se slab zrak v sobi vendar-le najbolj čisti s tem, da se iz sobe izpustí in zdrav zrak noter pustí. Čedna, prostorna, in bolj hladna kakor vroča soba je prvo zdravilo kozavim; zato naj postelja bolnikova tudi nikoli ne bode blizo pečí. Marsikdo je že zavolj vroče sobe in smradú v njej umrl.

Kako pa sicer zdraviti kozavega bolnika?

To je opravilo zdravnikovo. Al dokler zdravnika ni in če tudi že bolnika zdravnik obiskuje, naj si zapomnijo naši ljudje to-le:

Če so se v človeka koze vrinile, ne zatrè jih nobeno zdravilo, noben zdravnik. Svoj tek v človeku morajo dokončati, razpasti se po životu in dozoreti morajo, ko so se začele. Zdravil tedaj iz lekarne navadno nikakoršnih ni treba; soba naj je bolj hladna kakor vroča, odeja ne presilna in posebno s pernicami ne; vodo (pa ne premrzlo) naj pijó čisto ali enmalo okisano z limono ali jesihom. Vino ali druga vinska pijača ali jedila so strup takim bolnikom. Juha (župa) in kako pečeno jabelko bodi naj jim jedilo.

Da si bolniki ne praskajo in oderó osepnic, ki jih srbijo, pa tudi grde brazgotine napravijo, pomaži jih z oljem ali kako drugo čisto mastjo, otrokom pa ovij roke s kako mehko cunjico, da si osepnic odreti ne morejo.

To so glavni nauki, ki jih našim ljudem damo na korist bolnih, da bolezen lože prestanejo, in na korist zdravim, da se koz obvarujejo.

Vse drugo spada v opravilstvo zdravnikovo, katerega, če je mogoče, je treba brž na pomoč poklicati.

Modri izreki.

* Mi nismo samo otroci starišev svojih, ampak tudi domovine svoje.

* Prava vera bodi vam luč, materni jezik bodi vam ključ do narodne sreče in napredka.

* Kdor ljubi narod svoj, onemu so zmirom dragi mili materni glasi.

* Laž in hlimba pogine, samo resnica in pravica ostane.

* Zlato in srebro nista nič proti pravemu prijatelju.

* Mladič brez rudećega lica je mladika brez cveta.

„Puč. Prij."

Politične stvari.

Avstrija še zmirom na cedilu.

Nemški centralisti so po novi volilni postavi dosegli to, kar so nameravali — večino imajo v državnem zboru, in zopet so gospodje oni, ki imajo za seboj le manjšino narodov Avstrijskih. To je nenaravno, in ker je nenaravno, ni druzega nič, kakor neprestali boj za ustavno pravo. Tak državni stan pa ni zdrav; v pravi ustavni državi morajo vsi narodi ravnopravni biti, in v Avstriji centralizem ni druzega kakor večna nevarnost za državo samo. Tako imenovani „ustavoverci" nočejo ustave poštene; oni se kot smôla držijo po Schmerlingu narejene ustave, ki je njih za „gospode" naredila v Avstriji; z rokami in nogami so se leta 1867 branili dvalizma, ki je Magjare rešil njihovega gospodstva; ko pa jim vendar ni obveljalo, Magjare spraviti v centralistični Dunajski zbor, sprejeli so ga mrmraje in nevoljni, zdaj pa se dvalizma še trdnejše držijo kot Magjari sami, da tem krepkejše morejo gospodovati Slovanom v Avstriji. Njih ustavno obnašanje je le terorizem proti posamesnim kraljestvom in deželam Avstrijskim.

21. dne t. m. se začne zopet državni zbor Dunajski. Ena prvih obravnav v tem zboru bode predlog grofa Hohenwarta, ki se opira na deklaracijo Českih poslancev, katero so poslali državnemu zboru, razloživši razloge, zakaj niso prišli v državni zbor. Grof Hohenwart se je prijel te prilike, da bi ustavoverce v državnem zboru napotil na pot porazumljenja in sprave s Čehi in vsemi druzimi narodi, ki stojijo na stališču državopravne opozicije. Grof Hohenwart — to spoznava ves svet (in potuhnjeno tudi ustavoverci sami) — je resne besede govoril v duhu najspoštenejšega patrijotizma Avstrijskega; živo jim je na vest pokladal, naj opustijo trmo nemškega gospodstva, naj ne odbijajo roke, ki jo jim prijazno podajajo drugi narodi, — al žalibog! že govor njegov so vzlasti nemški Pemci z viharnim ugovorom motili! Vendar predloga njegovega niso mogli odbiti in pobiti; — on tedaj v malo tednih pride v obravnavo. Ustavoverci imajo dokaj časa premišljevati veliko važnost Hohenwartovega predloga; če jim pravica in svoboda niso le prazne marnje, morali bi po besedah cesarjevih: „naredite mi mir med narodi!" in po nasvetu Hohenwartovem porazumeti se z ostalimi narodi in mir narediti.

Malo je upanja, da bi se to zgodilo. Ustavoverci so fanatiki, od katerih ni pričakovati, da bi se poboljšali. Če tudi bi sam sveti duh čez te ljudí prišel in z gorečimi jezici k njim govoril, ne bi mu verjeli, ne bi ga ubogali. Oni prav dobro vedó, da so krivični; al krivico sučejo za pravico. Njih „liberalizem" je despotizem drugim. Oni so — kakor je Hohenwart dobro rekel, vso moč na se potegnili in te oblasti po nobeni ceni ne dadó iz rok, naj bi zato tudi Avstrija propala. Vsaj so v predrznosti svoji tako daleč segli, da so že mnogokrat očitno rekli: „Če nismo gospodarji v Avstriji, naj gré Avstrija rakom žvižgat!" Prav podobni so tedaj tistim hazardirarjem, ki ves svoj denar stavijo na eno srečko, naj dobijo vse, ali naj se pogubí vse.

Finančni polom („krah") že so zakrivili; ako ne popustijo krivične svoje politike, zakrivili bodo tudi še politični polom.

Prilika, pogubno to pot popustiti, jim je dana po predlogu Hohenwartovem; Hohenwart jih resno opominja, naj spregledajo in postanejo pravični, — enajsta ura že bije.

Ali se bode zgodilo to na blagor Avstriji, videli bodemo še ta mesec. Bojimo se, da blagi patrijot je — bob v steno metal.

Politični petelini.

Na stolpih in strehah druzih poslopij imajo peteline, ki, sukaje se sèm ter tjè, kažejo veter, zato jih tudi imenujejo veternike.

Kar so ti petelini na strehah, to so petelini v politiki, ki se sučejo, kakor veter piha.

Po dr. Klunu ni bilo očitnejšega političnega petelina, kakor je dr. Valentin Zarnik. Naj iz njegovih različnih programov „Novice" svojim bralcem v spomin stavijo le en kos onega programa, ki ga je on, ko je še pri nas na Štajarskem bival, iz Ljutomera

1. maja 1869 odboru „Slovenije“ v Ljubljano poslal. Takrat bila je volitev deželnega poslanca v Trebnem na Dolenskem. Odbor „Slovenije“, ki na gosp. dr. Valentina Zarnika menda že takrat ni nič pravega zaupanja stavil, je zahteval od njega, naj objavi svojo politično vero; dr. Valentin Zarnik je to storil in „Sloveniji“ poslal svoj program.

Nedavno sem po „Novicah“ iz leta 1869 nekaj stikoval, kar jojmine! v 19. listu na zadnji strani zadenem na Zarnikov program „per longum et latum“, in tù berem pod točko 3. to-le:

„Da je v **verskih** in **šolskih** zadevah za naš narod ta politika **najkoristnejša** in **najshodnejša**, katero **večina zdanjega Kranjskega zbora** sledí. Jaz sam, ako bi bil v tem zboru sedel, **nikdar** ne bi bil drugače v omenjenih zadevah glasoval. **Posebno** mi pa do tega stojí, da se **šola od cerkve ne loči**; vsako delovanje **za ločitev** zdi se mi vedno **jako škodljivo** in **pogibelno** za naš narod.“

Tako od besede do besede se je med drugim glasil leta 1869 program dr. Valentina Zarnika. Kdor ne verjame, naj ide sam ga čitat. In zdaj so ravno verske in šolske zadeve tisto, kar nasproti voditeljem slovenskega naroda tako zvani „mladoslovenci“ tajijo, ki so o tem pravi pajdaši nemških in nemčurskih liberalcev. In eden teh prvakov „Narodovcev“ je dr. Valentin Zarnik, ki se v politiki suče, kakor veternik na strehi, tedaj pravega političnega petelina reprezentira. In takim veternikom naj kdo zaupa?!

Iz Maribora 1. januarija 1874.

Národno blago.

Pregovori in reki Notranjski.

Zapisal J. Potěpan Škrljev.

Noč ima svojo moč.
Lep glas gré v deveto vas.
Ženski jok in mačkine solzé.
Če žena hlače nosi, mož slabo kosí.
Majhni otroci, majhina skrb, veliki otroci, velika skrb.
Kar se v luži zleže, rado v lužo leže.
Kar mačka rodí, rado miši loví.
Mačka storí dobro gospodinjo.
Kar mladi ne vedó, jim stari povedó.
Enemu Bog dá veslo, drugemu pa teslo.
En čas je tekla pod tvoj most voda, en čas naj pa pod mojega teče.
Ne pomaga starega konja učiti voziti.
Ljudje vselej od ljudí govorijo, volkovi pa od volkov tulijo.
Kedar se svinja v rž navadi, ali je treba rž požeti ali svinjo ubiti.
Šparovec cirovca najde.
Neče mačka sala (dokler ga nima).
Po veselju jok, po smehu stok.
Leske žene so s trnjem ograjene.

Novo leto — staremu!

Pobral si, starec, zdaj kopita
In stekel z lahno sin nogó,
Z žeblji je škornja b'la nabita,
Nabrušen jezik ti ojstró:
Zató noben te več ne vjame —
Le hodi — ti ne maraš za-me!

Staro leto — novemu!

Novinec, češ imeti novo,
Kar bilo je starejim prav,
Podreti češ stvari osnovo
In praviš, da tvoj um je zdrav.
Kako? Danes kar novo bilo,
Bo jutri v staro se zvrnilo:
Zato za mano malo glej,
Da ne prestopiš svojih méj!

Gospôdi ob novem letu!

Kmet je, ki druge vse preživi,
Sam pa naj večkrat slabo živí,
Naj se gospôda pósti večkrat —
Kmet brez skrbí živel enkrat bi rad!

Hrabroslav Perné.

Lepoznanske stvari.

Dvojni sveti večer.

Novelica, po E. svobodno posnel Josip Levičnik.

I.

Bilo je na sv. večer leta 1848. Gosta noč razprostrla je bila tamna krila svoja čez obširno planoto, ter nad deželno glavno mesto G—. Mrzlo-ledeni veter je bril in pometal drobne snežinke po mestnih ulicah, katere so bile že zarad tega popolnoma osamljene, še bolj pa vsled tega, ker se je prebivalstvo, visoko in nizko, staro in mlado, radovalo v gorkih stanicah ter radostno zbrano bilo okrog jaslic, pred katerimi je gorelo obilno svitlih lučic, ki so svojo blišavo nekako svečano-prijazno razsipale skozi okna vèn v burno mrzlo noč.

Le ena hiša stala je v popolnem nasprotji z ostalimi mestnimi poslopji; — njene okna bila so žalostnotemna, in ne en radosten glas ni se čul iz prostorov njenih začrnelih zidin. A od kodi bi tudi tù izvirati mogla kaka veselost? Bila je namreč to deželna jetnišnica, — kraj, postavljen v domovje britki tugi, obupni samoti, neizrekljivim čutom; dá, mnogim celó v živi grob! —

V eni izmed mnogoštevilnih malih sobic tega osodepolnega poslopja znajdel se je zaprt mlad gospodič krepke visoke rasti in posebno zalih lic. Njegovega lepega obličja ni zatemnevala gosto zaraščena brada; pač pa svedočila bleda osuhlost, da jetniške sobice zrak slabo pristje njegovi čvrsti naravi. Glavo otožno ob roko naslonjeno, sedel je pri mali hrastovi mizici. Slabotna lučica brlela je na njej, in razsvitlevala dvoje knjig, izmed katerih je ena pred brhkim mladenčem odprta ležala. Zamišljeno je sicer gledal va-njo, — al brati iz nje, — tega ni dopustila mu otožna duša.

„O ti srečni, preblaženi sveti večer!“ — izusti tihotno ter zdihne tako globoko, kakor da bi hipoma dolgo zatrta čutila siloma zvladala mu duha; „o ti presrečni sveti večer, kako daleč od mene so miline tvoje! Zakaj ne doseže tudi le en žarek blaženstva tvojega mene osamljenega siromaka! O draga mati! oj zlata mati moja! kako prav ste imeli vi, ko ste mi tolikokrat svarilno djali: Sin, edinček moj, ne bodi nespameten! Nikar ne stavi upov svojih v abotne sanjarije novo nastopljene dôbe, zlate svobode! To so ti same goljufive péne, s kakoršnimi si nevedni otroci zlatijo svoje igrače! In jaz vas nisem hotel slušati, ne ubogati! Kako žalosten mora biti tudi za vas nocojšni sveti večer!“

Zdaj se od daljnega stolpa oglasi ure glas. Jetnik šteje njene počasne udarce. Pri zadnjem plane, kakor

od strupenega gada vpičen, obupno kvišku, ter glasno zastóka: „sedem! da, sedem! to je strahovito število. Sedem dolgih let moral bom preživeti v tem živem grobu, za dobro zaključenimi vratmi. Strašansko je to! Že sedem mesecev, ki sem jih strpel v preiskavi, bilo bi me pripravilo v obup in ob pamet, ako bi nje ne bilo!“ — Zadnje besede je bil spregovoril jetnik nekako bolj plahotno, tiho; potem pa nadaljuje sam pri sebi: „Bo li rešila dano mi besedo? mi bo res za božični dar prinesla oproščenje iz te grozovitno žalostne tesnobe? Mina! Mina! ki sem te imel do nocoj za dobrega angelja svojega, si me tedaj tudi ti oguljufala? Al — kaj bi se temu čudil, ako jej strpne srce; vsaj je nadjetničarjeva hči, rojena in odrejena v strahovitem tem domovju, kjer so zatrti vsi blagosrčni čuti in vlada edino le hladnokrvne postave železna črka. — Pač res! vse pod solncem je hlinstvo in laž! Le zakaj sem toliko zidal na to, — no, tega ne tajim — angelsko-lepo obličice, njene čarobne oči, njene medene besede? O, jaz pomilovanja vredni nesrečnik!“

Zdaj pritisne svoje uho na težke, z debelim železjem okovane hrastove duri, potem pa korači nemirno po tesni sobici gori in doli. Al kmalu postojí; dozdevalo se mu je, da bi bil nekaj slišal. Je bila to li resnica ali le domišljija? Znano je, da zapor jetnikom sluh prečudno poostrí. Zopet se bliža, po prstih stopaje, vratam. Zunaj poškrebenalo je zdaj nekaj na nje, in sicer tako tiho, da bi tega menda nobena druga živa duša čula ne bila. Al nesrečni naš mladeneč slišal bi bil menda sópsti tudi same nevidne duhove; — ni čuda toraj, da je njegovo bledo obličje zdajci obsijano postalo od čutov neizrekljive radosti. Nekako zamolklo zakašlja v znamenje, da je slišal; v tem hipu pa se tudi odpre malo, v težka vrata vdelano, pa dobro zavarovano okence, ki je služilo, ne toliko za potrebno pomenkovanje z jetniki, kot v to, da je neštevilnokrat skrivaj pokukal skoz vánj kak jetnišk nadzornik ali čuvaj, ki je opazevati hotel opravila nesrečnih zapornikov. Kdo je zdaj stal pred majhnim okencem, tega v gosti tmini naš jetnik ni mogel opaziti; previdno varoval se je tudi spregovoriti kako besedo; — ječa naredi namreč stanovnike svoje neskončno previdne, a tudi zvite. Tiho zašepetá zdaj neki glas skozi okence: „Med zvonenjem o polnočnih zornicah se mora zvršiti!“ — in pri teh besedah smukne neki zavitek jetniku v roke.

„Mina!“ — odvrne enako tiho zdaj presrečni mladeneč — „ne ganem se poprej iz mesta in ne dotaknem se nobene reči, dokler mi ne daš še enkrat slovesnotrdne obljube, da moja si in ostaneš za zdaj in za vselej, naj pride čez naju karkoli. V zagotovilo tega daj mi svojo roko!“ — In zdajci stegne se v plahi naglosti lepa snežno-bela ročica skozi malo, z železnim križem omreženo okence. Jetnik jo iskreno obseže z obema rokama, ter pritisne jo tako strastno na svoje srce, kakor da bi je nikdar več spustiti ne hotel; potem jo obsiplje z vročimi poljubi, dokler je deklica skoraj siloma ne odtegne toliko živahnemu negovanju. Koj zatem se okence zopet tiho zapre, in poprejšnja smrtna tišina zavlada v samotni izbi. (Dal. prih.)

Deželni zbori.

Deželni zbor Štajarski.

V 6. seji je bil na dnevnem redu predlog grofa Platza, da naj se sestavi odbor sedmerih udov, ki bode preiskaval vzroke javne nevarnosti in primernih pripomočkov zoper njo nasvetoval. — Podpiral je svoj predlog prav dobro in med drugim rekel: Podložniki, ki davke plačujejo in svoje sinove armadi dajejo, imajo tudi pravico do obrambe svojega premoženja in življenja. Oboje je pa dandanes v veliki nevarnosti. In da se tudi njemu, kakor poslancu Bärnfeindu, od strani vlade ne bi očitalo, da le po vetru maha, našteje nekoliko hudodelstev, ki so se v najnovejšem času godile. To vse dela strah in grozo deželanom, treba je toraj misliti na pomočke zoper splošno nevarnost. Pravo je zadel, omenivši, da so temu mnogo krivi premehki sodniki. Res je sicer, da nočejo danje sodnije nič slišati od ubranilnih (preventivnih) naredeb, ampak da le kaznujejo doprinešena hudodelstva; al to poškodovanemu prav malo pomaga, in če je bil umorjen, celó nič. In če obsojenec nič nima, je tudi ukaz, da ima škodo povrniti, za poškodovanega le list papirja brez vrednosti. Slednjič pové iz svojega življenja primerljej, kateri kaže, da so nekdanji sodniki drugih misli bili kot sedanji. Ko je on namreč kot sodnik službo na Štajarskem dobil in se na Dunaji od svojih viših poslovil, mu reče že zamrli izvrstni pravdoslovec: „Zdaj tedaj nastopite Vi sodniško službo. Dajte pravico vsakemu, ter pomislite, da je mehkota proti hudodelnikom o nepravem času — nezaslužena kazen za poštene ljudí“. (Pohvala.) Predlog grofa Platza, katerega je od slovenskih poslancev edini Herman podpisal — drugim slovenskim poslancem ni tedaj nič mar zato, ali roparska drhal po deželi ljudí dêre, požiga itd.!! — se izročí posebnemu odseku sedmerih poslancev. Po „Slov. Gosp.“

Deželni zbor Kranjski.

V 7. seji 5. dne t. m. je deželni glavar najpred naznanil, da je naš domorodec dr. Ferd. Zupančič, kurator Knaflnove ustanove za Kranjske dijake, na Dunaji umrl 23. dne u. m. Vsi poslanci skažejo sožalovanje s tem, da se vzdignejo iz sedežev. Potem naznanja deželni glavar, da je vlada potrdila od deželnega zbora sprejeto povikšanje oskrbovalne takse v Ljubljanski bolnišnici od 60 na 70 krajc. v 3. razredu, na 1 gold. 60 kr. v 2. in na 2 gold. 50 kr. v 1. razredu. — Gospodarskemu odseku se izročí prošnja občincev iz Škrila, Gornjega in Spodnjega Gòla zarad podpornine za dovršena dela na cesti, potem prošnja občine v Kranji za napravo odgonske postaje na Koroškem Jezeru in prošnja občine v Škofji Loki za napravo odgonske postaje na Trati. — Dr. Razlag predlaga, naj deželni zbor sklene: „da se zboljšajo razmere ljudskega šolstva na Kranjskem in da se v okom pride nevarnosti preseljevanja znatne množine učiteljev v sosedne dežele, zato se naročí deželnemu odboru, naj potrebna sredstva in pota prevdarja in v prihodnjem zborovanji o tem poroča in nasvet stavi“. Ta predlog bode dr. Razlag vtemeljeval v prihodnji seji. — Dr. Poklukar in 11 družnikov interpelira c. k. vlado, ali jo je volja, po vsi moči skrbeti za to, da se odškodovanje za gozdne in pašne pravice opravičenih Blejskih in Bohinjskih sosesk nemudoma izvrší in da se do tod gozdno nadzorstvo ne bo vodilo v škodo pripoznanih pravic seljanov in v škodo kmetijstva in živinoreje teh krajev. — Drugo interpelacijo je stavil baron Apfaltrern z 25 družniki, namreč: ali je c. kr. vladi znano, da so napačni tisti uradni zapisniki o miljskih daljavah, ki služijo za podlago pri odmerjanji potnih stroškov c. kr. uradnikov in služabnikov, in ali jo je volja, popraviti te zapisnike. — Vladni zastopnik obljubi, da se obravnavalo bode o tej interpelaciji. — Potem obveljá načrtana postava o napravi novih zemljiških knjig in o notranji uredbi teh knjig. Dr. Razlag je nasvetoval: ako se večina sosednih dežel Štajarske, Koroške in Primorskega izreče za skupno obravnavanje

te postave, se temu pridruži tudi deželni zbor Kranjski; al tega nasveta ni nihče podpiral. — Sklenil je deželni zbor dalje, vlado naprositi, da naj mu predloži tudi načrt postave o napravi novih rudarskih knjig. — Namesto odsekovega predloga, da naj bi se vlada naprosila, naj po postavni poti skrbí za to, da se določila zarad notarskega legalizovanja premenijo v korist občinstva, je dr. Zarnik nasvetoval, vlado naprositi, da po postavni poti odpravi posilno legalizovanje. Zarnikov predlog je obveljal; zoper ta predlog je glasoval edini baron Apfaltrern. — Dr. Bleiweis poroča v imenu zdravstvenega odseka o vladinem načrtu postave za organizacijo zdravstvenih služeb v občinah in predlaga, da naj deželni zbor ne sprejme te postave, vendar pa deželnemu odboru nalaga, da z ozirom na potrebno vredbo zdravstvenih zadev v občinah vladni načrt temeljito prevdari, po zaslišanji večih občin in po dogovoru z c. k. deželno vlado za deželnim razmeram primerno vredbo zdravstvenih služeb potrebno gradivo si nabere, o tem prihodnjemu deželnemu zboru poroča in pripravne nasvete stavi; a deželnemu odboru tudi naroča, po c. kr. deželni vladi pri visocem ministerstvu notranjih oprav ponoviti prošnjo, da se Kranjski deželi dadó še sila potrebni 3 c. kr. okrajni zdravniki, da tako dobi vseh 10, kakor jih je imela pred organizacijo zdravstvenih zadev 1870. leta. — Vladni svetovalec vitez Roth spodbija odsekov predlog in zagovarja načrtano vladno postavo. Al gospoda vitez Gariboldi in grof Thurn dokazujeta, da novega bremena, ki bi došlo občinam po tej postavi, one nositi ne morejo. Dr. Bleiweis govorí obširnejše proti vladnemu zagovoru. On pravi, da je vlada s to postavo nastopila navadno centralistično pot; brez obzira na razmere posamesnih dežel je predložila vsem deželnim zborom dotično postavo zeló po enem kopitu; vladni zastopnik je v svojem govoru marsiktero reč ogledal jako lahko, al prezrl je to, da vlada sama, kar se tiče zdravstvenih rečí, je dala pri svoji zdravstveni organizaciji leta 1870 sila slab izgled po tem, da je število 10 poprejšnjih c. k. okrajnih zdravnikov zmanjšala na 5; zdaj se pa čudi, da se ravnamo mi po njenem izgledu. Zlasti je pomisliti velikanskih stroškov blizo 60.000 gold., ki bi občine zadeli, ako se postavi tako ogromno število občinskih zdravnikov, kakor jih zahteva vlada. Z davki in prikladi preobložene občine niso v stani, toliko stroškov prevzeti; vlada ne skrbí za zmanjšanje davka; davek vedno ostane isti, občinam pa se nalaga butara za butaro; ni čuda, da ljudstvo pravi, da je bil v tem obziru absolutizem bolji nego je sedanja avtonomija občin in ustava dežel. In od kod vzeti 73 zdravnikov in takih, ki so zmožni slovenskega jezika? Tudi v druzih deželah se ni povsod sprejela ta postava. — Potem poroča vitez Gariboldi v imenu zdravstvenega odseka o predlogu dr. Bleiweisa zarad vpeljanja postave od 29. julija 1868 zadevajoče živinsko kugo po deželah Ogerske krone in predlaga, da naj se vlada naprosi, pri ministerstvu notranjih oprav delati na to, da določbe navedene postave, katere že večidel v državah Evropejskih veljavo imajo, v varstvo živinoreje takraj Litave tudi v deželah Ogerske krone, brž ko je mogoče, postavno moč zadobijo in potem v dejanje stopijo. Ta predlog obveljá brez posebne debate. Le Kramarič pri tej priliki predlaga, da naj se občinam, katere imajo vojake zavoljo živinske kuge vkvartirane, obilni stroški povrnejo iz deželne blagajnice. Ker je ta predlog samostojni predlog in ga je Kramarič dobro vtemeljil, je bil kar brž v prevdarek izročen finančnemu odseku.

Dr. vit. Savinschegg vtemeljuje svoj predlog zaradi živinske soli, dr. Poklukar pa svoj predlog v zadevi železnic iz Ljubljane v Karlovec in iz Loke v Trst; oba predloga sta se izročila gospodarskemu odseku. — Dalje poroča dr. Costa v imenu deželnega odbora zarad tega, ali naj se deželna posilna delalnica v Ljubljani izroči vladi, in predlaga, da naj deželni zastop pritrdi tej izročitvi s pogojem, da država primerno povrne vrednost poslopij in inventarialnega orodja; ta predlog obvelja in še tudi nasvet dr. Suppana, da naj deželni odbor obravnava z vlado zarad dotične cene in pogodbo predloži deželnemu zboru v potrjenje. — Davkarskim občinam Staravas, Poljica in Blečjivrh se vsled šolske stavbe dovoli 122% priklad na zemljiški in hišnorazredni davek. — Potem obvelja od deželnega odbora načrtani zakon o cestni policiji javnih nedržavnih cest. — Konečno se še dovoli podpiralnemu društvu na filozofični fakulteti Dunajske univerze 40 gl. podpornine iz deželnega zaklada, prošnja društva rudarskih akademikov v Ljubnu za podpornino se pa ne vsliši.

Naši dopisi.

Iz Gorenskega 4. jan. (*Pojasnilo nezaupnice Gorenjskih volilcev, poslane gosp. dr. Razlagu.*) Prinesite drage „Novice“ to „pojasnilo“ svojim bralcem, da zvedó, da ste prav imele, ko ste unidan zavračale „Narodovo“ laž, da je nezaupnica „falsifikat.“ Načrt te nezaupnice, sprožen po volji več volilcev, je svojo pot do volilcev že v začetku meseca maja 1873 nastopil. Bil je le načrt, in na čelu je imel napis: „Kdor gg. volilcev želi kaj pristaviti, naj blagovoljno svojo misel zapiše, ter svoje imé podpiše.“ In res je z mnogimi dostavki in popravami nazaj prišla, dasiravno ne hitro. Precej v začetku podpisovanja je bila pri enemu volilcu zadržana do 13. junija; še le tisti dan jo je naprej oddal. Na vprašanje, zakaj jo je tako dolgo pridržal, je odgovoril: „zato, ker nisem bil volje, da bi jo precej poslali; bi znali poštenemu možu krivico storiti; naj se s svojim delovanjem še bolj razodene, kdo da je.“ In ta volilec je duhovnik. Ravno tako in iz enacega vzroka je bila zadržana v drugem kraji kacih 5 tednov. Vrh tega se je v vsakem kraji, kjer so volilci, po tednu, tudi po dva tedna, pomudila, da so volilci čas imeli, jo prebrati in premisliti, predno jo podpišejo. Zato se je podpis nezaupnice zakasnil, da je še le v začetku meseca novembra nazaj prišla. Podpisali je le tisti niso, kateri je niso v roke dobili. Pa tudi zdaj je bila še volja več volilcev, s pošiljanjem ne se prenagliti, zato da se moža pokaže v svojem postopanji v državnem in deželnem zboru; ležala je toraj v izvirnem spisu do srede meseca decembra. Še le, ko so volilci pismeno in ustmeno jeli popraševati, kje da je podpisana nezaupnica do dr. Razlaga? ali mu je že poslana ali ne? še le potem je bila meseca decembra prepisana s pristavki in popravili vred, zato datum decembra meseca nosi, in to po volji tudi tistih volilcev, kateri so jo popred najbolj zadrževali, gosp. dr. Razlagu poslana. In prav tisti, ki jo je prvi zadrževal, je rekel: „Zdaj pa le, zdaj! Dr. Razlag jo je zaslužil“. — Na dan volitve v državni zbor 16. oktobra, ko je bilo večidel volilcev v Kranji, so nevoljni z glavami majali, rekoč: „de te! de te! da se nam je dr. Razlag tako izneveril.“ Ko so pa zvedeli, da je zdaj celó v zvezi z mladoslovenci, katero je popred zakrival, kandidaturo zoper grofa Hohenwarta sprejel, so nevoljni in razžaljeni svoje že dane podpise nezaupnice vnovič potrdili, nekateri tudi ravno tisti dan podpisali. — To je resnica, in naj bi dr. Razlag tudi danes vse volilce sklical in jih vprašal, ne bo druzega

odgovora dobil. — „Slov. Narod“ pa, ki povsod, kjer le more, svoje strupene pene v duhovščino pluje, se drzne reči, da je bila ta nezaupnica po duhovnih, katere v svoji presvitli omiki le „farje“ psuje, iz volilcev izsiljena, in da je zlagana, to je, falsifikat! Kaj tacega le nepoštenost govoriti more. Če bo treba, bodemo še več povedali — po pismih, ki jih hranujemo od Razlaga samega. V imenu več volilcev.

Iz Novega mesta 1. jan. — Ostro smo zavarovani; po vseh krajih je straža; povsodi nabite tablice z napisom: „Goveja kuga.“ To so nam vendar po slovensko napisali, ko vse drugo nam iz vseh kancelij le po nemško pisarijo. No, kuga, da naj bo še za nas o svojem imenu; druzega pa nismo vredni, da bi se nam po domače pisalo! Oj ti preklican 19. §., kje te kljukec nosi? — Pa vsa ta straža in vse tablice kužne nam ne bodo odvrnile nesreče, ako bomo sami neskrbni, pa še tako neumni, da sosed zagovarja krivega soseda, ki po skrivnih potih goni živino čez prepovedano mejo. Kar so sumljive živine po mestu in okolici njegovi pobili ali pa postrelili (ne vém, ali je za streljanje tudi kak §. v postavi), ni slišati dozdaj novih napadov. — Zdaj pa eno vprašanje. Kaj nam je pa „pratikar“ letos napravil? Da je postavil sneg, slamnik, rokovico, zvezdo in sapo na ravno tiste dneve, kjer so lani stali. To mu še odpustimo, ker vemo, da tega nič ne vé. Ali zakaj je lunine premine pustil letos na lanskem mestu? Ali ga je menda res luna trkala! — Naj si še to zapišejo „Novice“ v svoje liste, da že dolgo dolgo nismo imeli take suše, kakor jo imamo zdaj. Podgorci, ki prebivajo po visočini Gorjancev, morajo po 2 uri daleč po vodo hoditi. Vse kapnice so suhe, vse luže prazne. Oni vedó ceniti vodo.

Iz spodnje Idrije 1. jan. B. L. (*Pritožba.*) Večkrat beremo v časopisih pritožbe, da se pisma in časopisi na poštah predolgo pridržujejo. Tudi mi se moremo zarad tega pritožiti, pred druzimi posebno sosed Idrijskega poštarja našega farana gosp. J. L. Že od 9. avgusta u. l. je nekemu bilo iz ene roke 6 — rêci šest — pisem za vrstjo, med druzimi še celó eno rekomandirano poslano; al vse mu je še le 12. decembra došlo. Še celo rekomandirano pismo ležalo je cela dva meseca na pošti! Naslovi so vsi bili prav dobro narejeni; pisma bi se bila toraj lahko oddala, a vendar se niso. Zakaj to? Ako je zanikernost poštne ekspedicije tega kriva, naj bode s tem dopisom opominjana k veči pazljivosti. Ako je pa drug vzrok tega kriv, bomo primorani si drugej pomočí iskati, ako se nam še v prihodnje kaj tacega primeri, — suma imamo veliko. Te vrstice pišem zato, ker so se pisma naše županije že večkrat pridrževala in ker je ravno zavoljo pridrževanja omenjenih 6 pisem se več osebam veliko sitnosti skrbí in žalosti, pa tudi škode napravilo.

Iz Senožeškega okraja 1. jan. (*Funkcijonarji državnega pravdništva*) stopijo z nastopom novega leta v postavni sodnijski kolovoz. Za ta okraj je, kakor se čuje, nekdo dekretiran, ki se je imel pretekło leto pri deželni sodniji zarad nekega odstopnega pisma zagovarjati, katero je bilo 16. dne julija pisano, a za 5. istega meseca datirano. Odstopojemnik in odstopnik sta skupila po 2 meseca zapora pri tej kupčiji; naš funkcijonar se je pa opravičil sè svojo prisego, da ni nič goljufnega videl ne mislil v tej kupčiji. Vsakako so v ozir občinstva sitne take situacije za človeka, ki ima nalogo, zoperpostavne prestopke zasledovati in pravici pot gladiti.

Iz Vipave 4. jan. — Zopet je togotljivi komár Vipavski v „Slov. Nar.“ zapiknil svoje nadležno želo v prečastitega dekana in našo čitalnico. — Čitalnica je imela nedavno občni zbor, pri katerem so se volili novi odborniki, sami poštenjaki, od katerih najboljšega vspeha pričakujemo. Sklepalo se je tudi o tem, kateri časniki naj se za novo leto naročijo za čitalnico. „Slov. Tednik“, trobilo novodobne, brezverske omike, se je skoraj enoglasno zavrgel, le neki Uršič ml., ki je glava, život in noga društvu „Sokola“, je za-nj glasoval. Gosp. dekan je v življenje obudil imenovano društvo pred nekimi leti z namenom, da bi se v tem društvu moška mladina po telovadbi in primernih veselicah lepega vedenja in zdrave omike priučila. Pa kaj je ta „Sokol“ sedaj? Par rdečih srajc, pa nič druzega. Telovadnih naprav nikjer ne vidimo, tedaj tudi telovadbe ne, akoravno bi bilo potrebno, da bi se ta ali uni teh mladenčev vsaj hoditi naučil. Nekoliko suhih veselic, ki jih je dal „Sokol“ na svojo firmo v čitalniških dvoranah, to je vse njegovo delovanje. Ko je pred nekoliko leti tukajšnja čitalnica zamrla, se je na „Sokolovo“ imé beračilo za gledišni oder in res so mnogi darovali obilne zneske, da bi pripomogli k lepi in na deželi tolikanj potrebni glediški zabavi. Pozneje je čitalnica zopet oživela in bi tudi sama rada dajala gledišne veselice, kar se zadere „Sokol“: „stoj, starka, oder je moja imovina“; — in ta „imovina“ je odslej stereotipna fraza, ki ti pri vsaki priliki od tega ali unega Sokolovca z mogočnim povdarkom doní na ušesa. — Nočemo omeniti umazane sebičnosti sedaj brezdomovinskega društva „Sokola“ gledé tako zvane „imovine“, njegove nasprotnosti do čitalnice, katero je pokazal s tem, da je dal pravila svoja tako prenarediti, da v slučaji „Sokolovega“ pogina njegovo imetje ne pripada Vipavski čitalnici, ampak drugemu narodnemu zavodu v Ljubljani. Mi pa le ta nujni predlog stavimo: naj „Sokol“ svojo velikansko imovino pred ko mogoče spravi na Nanos ali kamor si bodi. Ako se bo čitalnici poljubilo dajati gledišne predstave, si bode napravila lastni oder, da bo saj enkrat konec zopernih prepirov. — Sicer pa „Sokolu“ vošimo veselo novo leto in želimo dobro srečo, posebno odkar z radostjo čujemo, da namerava v kratkem občinstvo iznenaditi s telovadno predstavo. — Kozé so pri nas hude; vsak dan imamo po enega ali dva mrliča, novega leta dan imeli smo celo 3.

Iz Vipave 4. jan. — Sodba o „ponočnem polomu na farovž“ se je iztekla. Med preiskovanimi se je najdel samo eden, ki je bil najhujši „liberalec“; ta je za pobiranje in metanje peska in kamenja v farovška okno obsojen na tri dni v zapor — ako ga „milejša“ razsodba višje sodnije še nedolžnega ne spozna. *)

Iz Suhadolj 4. jan. — Pri volitvi novega občinskega zastopa voljen je bil posestnik Matija Janežič iz Suhadolj za župana, posestnika Miha Koncilija in Jože Jukant za svetovalca.

Iz Hrušovke 4. jan. — Pri nas se je vršila 30. nov. u. l. volitev novega občinskega zastopa; voljeni so bili: Posestnik France Podbregar iz Podbrega za župana, posestnika Jože Pistotnik iz Kostajna in Gregor Hribar iz Prapreč za občinska svetovalca.

Iz Ljubljane. — Deželni zbor je svoje delovanje zopet začel v pondeljek ter veliko gradiva dognal v tej seji. Prihodnja seja je v petek. V kakih 2—3 sejah končá svoje zborovanje. Jutri v Postojni namesti g. Korena izvoljeni poslanec pride tedaj „post festum“ v vrsto poslancev. Zakaj se je tedaj tako mudilo z razpisom volitve? Volilci 4 okrajev še za razgovor med seboj niso časa imeli, ki je pri tako važnem poslu, kakor so volitve deželnih poslancev, sila potreben. — Zato tudi odbor „Slovenije“ ni imel časa se v razgovor spustiti z volivci in predsedniku dr. J. Bleiweisu ni

*) Ostalo poročilo smo vložili, ker je bil uni dopis iz Vipave istega obsežka že natisnjen. Sicer pa prosimo večkrat kaj. Vred.

ostajalo druzega kakor nasvetovati jim 3 narodne može, izmed katerih naj bi si izbrali enega po svoji volji. O tem pa so došla pisma v Ljubljano od nekaterih volilcev, v katerih se izmed nasvetovanih 3 narodnjakov s posebno toplo besedo priporoča gosp. Ivan Vilhar, posestnik in trgovec v Ljubljani, rojen Notranjec. In na to je včerajšnji „Slovenec“ kot kandidata priporočil visokocenjenega gosp. **Ivana Vilharja**, o katerem naj se po željah odbora „Slovenije“ zedinijo vsi domoljubni volivci našega programa, da se ne razcepijo glasovi — na korist „Narodovega“ in Ogrinčevega kandidata Hrena. V tacih okoliščinah žrtuje pravi rodoljub osebo svojo občnemu blagru. Ivan Vilhar naj bode tedaj naš poslanec!

Begunski Hren se je volivcem sam silil in „Narod“ ga je na vse kriplje priporočal, al ko je zvedel, da Notranjci ne marajo za Hrena, ki bi bil toliko za poslanca kakor zajec pri bobnu, ga je vrgel sam v koš, in namesti njega nasvetvval g. Ad. Obrezo v Cirknici, zato pa volivci našega programa nikakor ne morejo misliti na volitev g. Obreze.

— Odbor družbe kmetijske je v poslednji svoji seji, iz katere drugi pot povemo vse važneje obravnave, sklenil, da občni zbor družbe ne bode ta mesec, ampak maja meseca, ki je ugodnejši vnanjim družbenikom.

— (*Gorenjskim konjerejcem*) naznanjamo, da se bodo ta mesec dovoljenja (licence) dajale žebcem teškega (Pincgavskega) plemena, da jih gospodarji smejo spuščati po navadni tarifi. Komisija, katera te licence daje, pride v Ljubljano (v živinozdravniško šolo na spodnjih Poljanah) 14. dan tega meseca, v Kamnik 17., v Kranj 19. in v Radoljico 20. Kdor tedaj ima za pleme pripravnega težkega žebca Pincgavskega plemena, ki je že v 4. letu svoje starosti ali pa 5, 6 ali še več let star, pa lepo izraščen in brez napak, naj ga na imenovana mesta do 10. ure dopoldne na ogled pripelje.

— (*Banka „Slovenija“.*) K sporočilu o seji upravilnega svetovalstva banke „Slovenije“ dne 21. decembra 1873 še dostavljamo, da se bode plačeval od novega leta naprej kupon za drugo polovico leta 1873 z 2 gld. od akcije.

— (*Šole Ljubljanske*), zaprte zarad kóz, se odpró še le 21. dne t. m., Novomeške pa 27. dne t. m. Ni čuda, da smo zato na nekem vogalu šolskega poslopja brali napis veselega dijaka: „Živele kozé!“

— (*Dr. Zarnik — Wanderprediger.*) Silvestrov večer je dr. Zarnik poskusil svojo govorniško srečo pri „Schnallenwirthu“, kjer so si bili v Ljubljani bivajoči Čehi napravili veselico. Ker brez napitnic in govorov navadno take zabave niso, je dr. Zarnik komaj čakal, da skoči kviško in z napitnico nazdravlja mladočehu dr. Sladkovskemu in sicer — nemški! To je znamenito. Ali gré dr. Zarniku kot slovenskemu govorniku zato, da si zida most v drug tabor? Al vtisk njegovega debîta v nemškem govoru bil je jako mrzel: Ali zato, ker nemščina na tem kraji ni bila na pravem mestu? ali, ker vrli Čehi niso še zabili svojega Palackega in Riegerja, da bi demonstrativno napivali Sladkovskemu, kakor mladoslovenci dr. Vošnjaku? Da je dr. Zarnik v svojem govoru prižgal bakljo današnjemu „liberalizmu“, to se ve da je „res per se“.

— (*Silvestrov večer*) je bila, kakor vsako leto, v Ljubljanski čitalnici prav mikavna zabava. Program, sestavljen iz različnih pevskih in godbinih toček in komičnih prizorov, se je pod vodstvom vrlega in v svojem poslu neutrudljivega g. kapelnika Schantelna vršil skoz in skoz hvale vredno; v posamesnih prizorih sta se odlikovala gosp. Kajzel in Nolli, zadnji posebno s kupletom, čegar refrain se po Vošnjakovi muziki glasí: „Bobnati se mora, pa le ne preveč.“ Občinstvo mu je ploskalo na moč. Ker je nestrpljivi „Narodovi“ zelenec hitro čutil, na koga ta kuplet cika, se jezi v zadnjem listu, češ, da je bil izvrstni kuplet surov. Se vé da „Narodovcem“ je vse surovo, kar šiba njihove ljubljence. Ker se je tudi gosp. Kam potrudil vstrezati občinstvu z dobro postrežbo, se veselemu občinstvu ni nič kaj domú mudilo do zgodnjega jutra.

— (*V čitalnici*) bodo sledeče predpustne veselice: 10. dne t. m. je plesalna vaja, 18. dne t. m. je ples, 2. dne svečana je Vodniku na čast „beseda“ s plesom, za katero se bodo posebni programi izdali, in 14. svečana je zopet in sicer zadnji ples. Pustni torek napravi „Sokol“ maškerado, h kateri so tudi udje čitalnice povabljeni.

— (*Poberki iz časnikov.*) Novi škof Ljubljanski dela zopet „liberalcem“ sive lasé. Pražka „Bohemia“ od 30. dec. piše, da so zadnje dni se zopet začele obravnave o tem, kdo bode škof Ljubljanski. Na to pa je jela „Deutsche Zeit.“ obirati gosp. knezoškofa rekoč: „Unter der Maske großer Toleranz und christlicher Milde barg er doch, wie die Affaire Spazzapan bewiesen hat, eine ebenso entschiedene ultramontane Gesinnung wie seine streitbaren Collegen Rudigier und Zwerger“, in razlivši žolč svoj čez-nj, pravi potem o dr. Pogačarju, da bi Kranjska dežela, ako bi on škof postal, „še le prav iz dežja prišla pod kap.“ „Er zählt — tako pisari — zu den enrangirtesten ultramontanen und nationalen Fanatikern unserer Diözese.“ — Res škoda, da je prof. Lesjak umrl; to bi bil mož po volji Bismarkovega časnika, če nima morebiti pl. Premerstein-a „in petto“?

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Vsi politični časniki so ob začetku novega leta premišljevali preteklo staro leto. Vsi konservativni in tudi nekateri ustavoverni listi so enoglasni o tem, da je bilo nesrečno na vsako stran, in to je resnica; vladna „Prag. Ztg.“ pa mu poje slavo, češ, da vkljub „finančnega poloma, slabe letine in kužnih bolezen se more prištevati za Avstrijo srečnejšim.“ — O presrečna Avstrija!

— Med prvimi predlogami, ki jih dobi državni zbor v obravnavo, so: verske postave, o katerih „Deutsche Zeit.“ tarnja, da jih namestni škof Kutschker je v roke dobil, tedaj jim gotovo cvet svobode uskrunil, — in pa prenaredba davkov.

Češko. — Mladočeski deklarantje, ki so na veliko veselje ustavovercem zoper voditelje staročeske se uprli, so v uporu svojem žalosten konec vzeli; že delajo pokoro, a prepozno; narod češki jih ne bode več volil za poslance.

Ogersko. — Pod predsedstvom cesarjevim je bil v Peštu zadnje dni u. l. zbor ministerski; vojaške zadeve so neki zvonec nosile v tem zboru.

Hrvaško. — deželni zbor je dovršil važno postavo o odgovornosti vlade deželnemu zboru. — Dunajski in Peštanski časniki hudo govoré proti tej postavi, češ, da zboru preveč oblasti daje; radi bi tedaj vidili, da ne bi je potrdil kralj. — Makanec, sicer bistra glava in rodoljub z dušo in telesom, siplje interpelacij brez konca in kraja vladi; „Obzor“ mu po pravici očita, ker preveč kaže ponositost, da bi ljudje rekli: „gledite, kakav sam ja kerlec“!

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Založnik: Jožef Blaznikovi dedici v Ljubljani.